

A LAPUAMOZGALOM FINNORSZÁGBAN

Az a finnországi nagy kommunistaellenes megmozdulás, amely „Marcia su Helsinki“, vagy „lapua“, illetve „lappomozgalom“ éven az egész világon ismeretes lett, valósággal kinőtt Finnország belügyeiből és nemzetközi jelentőséget nyert annál fogva, hogy Finnországnak mint az orosz szegélyállamok egyikének, amely a szovjettel leghosszabb közös határral bíró agrárállam, mintegy első nagy feleletadása volt a Sztalin-féle politikának a vallási és az agrárkérdésben tanúsított új magatartására. Hogy a magyarral nyelv- és fajrokon finn testvérnépnek ezt a hatalmas antikommunista megmozdulását, amelyre az egész világ méltán fölfigyelt, megérthessük és jelentőségében fölfoghassuk, szükséges a finn alkotmányos és belpolitikai viszonyoknak némi ismerete.

A XIII. SZÁZAD VÉGÉN vívott keresztes háborúkban svéd fennhatóság alá került Finnország hat évszázadon át részese lett annak a nagyszerű fejlődésnek, amelyen a skandináv állam keresztülment. 1809-ben azután orosz uralom alá jutott, illetve autonóm, „bensőleg szabad állam“ lett, mígnem a múlt század nyolcvanas éveinek végén beköszöntött russzifikációs korszak önkormányzatát végkép alá nem ásta. Hogy azonban a finn nép sohasem ismerte el az orosz túlkapásoknak jogfelfüggesztő és jogváltoztató hatását a finn alkotmányt illetően, annak bizonyossága volt az orosz forradalom kitörése következtében előállott helyzet is. Finnországban ugyanis nem forgott fenn abban az irányban semmi kétség, hogy a cári önkény jogellenes ténykedései nem ingatták meg a régi finn alkotmánytörvényeket. Sőt ellenkezőleg, az ország függetlenítése is ezeknek a törvényeknek alapján történt, amelyek jogérvényüket az új szuverén finn államban is megtartották.

Az 1917 márciusi orosz forradalom után Finnországban ideiglenes állapot keletkezett, amely sokban hasonlított a magyar közjogi provizóriumhoz. 1917 december 6-án történt meg Finnország függetlenségének kinyilatkoztatása. Az új szuverén államot Oroszország 1918 január 4-én elismerte. Az alkotmány lényegében monarchikus maradt. Az 1772-i kormányforma (alkotmány) 38. §-a alapján 1918 október 9-én az országgyűlés Frigyes Károly hesszeni herceget királlyá választotta, de ez a koronát a világháború elvesztése következtében beköszöntött német forradalmi állapotok között nem fogadta el. Így a fő nélkül szűkölködő monarchiában az országgyűlés az uralkodói jogokat 1918 december 12-én Mannerheim Gusztáv tábornokra mint kormányzóra ruházta.

1919 június 21-én fogadta el a parlament Finnország új kormányformáját, amelyet a kormányzó július 17-én megerősített. Finnül szó szerint hallitusmuoto, pedig voltaképpen nemcsak a kormányformát, hanem az államformát is rendezte, s magyarul leghelyesebben alkotmány szóval jelölhetjük. (A finn kormányforma kifejezés megfelel a régi, 1772-i svéd regeringsformen kitételnek.) Ez az 1772-i és 1789-i, még svéd időből származó alaptörvényeket egészen modern köztársasági alkotmánnyal cserélte föl. Bár ennek az alap- vagy alkotmánytörvénynek más köztörvényekkel szemben fokozott alaki jogereje van, az új finn alkotmány mégsem sorozható a szoros értelemben vett merev chartaalkotmányok közé, mert mellette éppúgy, mint Svédországban vagy Finnországban, még más fontos alaptörvények is vannak, el is tekintve attól, hogy az alkotmányjognak több fontos tételét csak egyszerű törvények vagy éppen csak a szokásjog szabályozzák, ami a finn alkotmánynak bizonyos, a magyaréhoz hasonló történelmi jelleget ad.

Az új alkotmány szerint Finnország demokratikus parlamentáris köztársaság. Az alkotmánytörvény 2. §-a értelmében „az államhatalom Finnországban a néptől ered, melyet az egybegyűlt országgyűlés képvisel“. A legfőbb végrehajtóhatalmat azonban az alkotmány a köztársaság elnökére ruhazza át. A népuralom nem közvetlen jellegű, mert az alkotmány a népszavazás és a népkedeméyzés intézményét nem ismeri. A parlamentáris kormányforma azonban nemcsak az alkotmány egyes intézkedéseiből következik, hanem már az országgyűlési rend 1917 december 31-i módosítása alkalmával bevezetett.

A finn alkotmánynak mint alaptörvénynek a módosítása csak nehezített módon történhetik. Ez pedig abban áll, hogy a harmadik olvasáskor az alkotmányváltoztatás kezdeményezése iránt való indítványt vagy elfogadják, vagy ha egy képviselő a „nyugodni hagyás“ iránt tesz javaslatot, szavazattöbbséggel kimondhatja az országgyűlés a kérdés végleges eldöntésének a következő országgyűlési szakra való elhalasztását. Ezen aztán a nyugvó javaslatot vagy változatlanul kell elfogadni, vagy pedig visszavetni. Az alkotmányváltoztatás ezenkívül sürgősségi indítvány alapján is eszközölhető, melynek kezdeményezéséhez azonban a leadott szavazatoknak öthatoda kell. Ha e két mód valamelyikével a módosítást elhatározták, magának a konkrét törvényjavaslatnak az elfogadásához mindkét esetben a leadott szavazatok kétharmadrészből álló kvalifikált többség szükséges.

Alkalmazva most már az itt vázoltakat a jelenlegi helyzetre, két törvényjavaslat feküdt a finn parlament előtt, amelyeknek mindegyike alkotmányváltoztató: az egyik a kivételes, illetve hadi állapotról, a másik pedig a köztársaság védelméről. Mindkettő súlyosan belevág a mai liberális alkotmány rendelkezéseibe, amennyiben a köztársaság elnökének messzemenő intézkedési jogokat biztosít a polgárok alkotmányszerűleg garantált jogaival szemben is, ha a haza veszélye ezt kívánja. Miután az országgyűlés második legnagyobb pártja, a szociáldemokrata párt, jelenleg a kormánykoalícióon kívül van, nyilvánvaló, hogy az alkotmánymódosító javaslatoknak a sorsa tisztán ennek a kezében volt, mert a sürgősségi indítvány alapján keresztülvendő

alkotmányváltoztatáshoz, miként fõntebb láttuk, a leadott szavazatoknak õthatoda szükséges. Téves volt tehát a lapoknak az a közlése, mintha a finn törvények megszavazásához általában ez a kvalifikált többség volna kívánatos. A kivételes, illetve hadiállapotról szóló javaslatot a szociáldemokraták is megszavazták, ellenben az volt a felfogásuk, hogy a köztársaság védelméről szóló javaslat, amelyet még a Kallio-kormány nyújtott be, az imént említett törvénynél fogva szükségtelessé vált. Voltaképpen nem is annyira csak ennek a két alkotmánymódosító törvényjavaslatnak a sorsáról volt itt szó, hanem még inkább arról, hogy kész-e a szociáldemokrata párt a kommunizmus letörésében együtt haladni az új Svinhufvud-kormánnyal, vagy pedig megmarad eredeti álláspontja mellett, amely szerint nem hajlandó a kommunista képviselõknek a parlamentbõl való egyszerû eltávolítását túrni. Bizonyos, hogy a legutóbbi események hatása alatt a vélemények a szocialistáknál is megoszlottak. Egy részük messzemenõ megértést, sõt rokonszenvet mutatott a lapuamozgalommal szemben. Az is biztató volt, hogy a parlament július 9-én 105 szavazattal 58 ellenében bizalmat szavazott a kormánynak a kommunista képviselõk letartóztatásának kérdésében. A köztársaság védelméről szóló törvényt azonban a szocialisták mégis megbuktatták, amennyiben ötvenkilencen és egy svéd nemzeti párti ellene szavaztak. Erre a köztársaság elnöke július 15-én feloszlatta a parlamentet, az újat október 29-ára hívta egybe, az új választásokat pedig október elsõ két napjára tüzték ki.

HOGY A FINN PARLAMENTI ERÕVISZONYOKAT megérthessük, szükséges a népképviselõ szervezetének némi ismerete. Az országgyûlés (finnül eduskunta, svédül riksdag) szervezetét és hatáskörét a még 1906 július 20-ról származó országgyûlési rend (finnül valtiosääntö, svédül lantdagsordningen) határozza meg, mely az egykamararendszert léptette az általános, nõkre is kiterjedõ, proporcionális választójog alapján életbe. A választónak az elõtt az év elõtt, amelyben a választások történnek, huszonnegyedik életévét be kell töltenie. Ezen az egyetlen pozitív körülményen kívül feltétele még a választójog gyakorlásának a választói névjegyzékbe való föl vétel. Az aktív és passzív választójog teljesen egybe esnek. A köztisztviselõnek még szabadságra sincs szüksége, hogy tagja lehessen az országgyûlésnek. A 200 képviselõ közül 199-et a 15 választókerületre osztott ország az egyes kerületekre esõ népesség számaránya szerint, míg egyet az egyetlen választókerületet alkotó nagy kiterjedésû, de igen gyéren lakott Lappföld választ. A finn arányos választórendszer jellemzõségei a nagy választókerületek (az ország területe nagyobb, mint Nagy-Magyarországé volt), a konkurráló választási Hsták, a korlátozott szavazatleadás és a csökkenõ szavazatértékek. A választások mindig annak az évnek július hava 1. és 2. napján folynak le, amellyel a hároméves országgyûlési szak végzõdik. Ez a rendszer a gyakorlatban nem bizonyult célravezetõnek, mert agrárius államban a nyári választásokon igen csekély a részvétel, ami mellett a gyakori választások (gondoljunk a hároméves cikluson kívül még az idõközi feloszlásra, valamint az önkormányzati választásokra!) valósággal

választási fáradtságot idéznek elő. Jellemző például, hogy az 1927 nyarán választott parlamentet 1929-ben a köztársaság elnöke feloszlatta, miután a többség, főleg az agráriusok, a kisebbségre támaszkodó kormánynak a tisztviselők fizetésének fölemelésére vonatkozó törvényjavaslatát elvetette, s a helyzet annyira kritikussá vált, hogy a tisztviselők sztrájkjától kellett tartani, amely esetleg a katonaságra is elharapódzhatott volna. Az 1929 július 1—2-án megtartott általános választásokon mégis csak 45—50% közt ingadozott a választási részvétel, ami egy olyan magas műveltségű országban, mint Finnország, ahol nincs analfabéta és mindenki olvas újságot, egyenesen megdöbbentő és azt eredményezte, hogy csak két, osztályérdeket képviselő párt tudott a maga javára szaporulatot könyvelni: a kommunisták, kiknek száma 20-ról 23-ra és a kisgazdák, akiké 52-ről 60-ra emelkedett.

Az 1929 július 1—2-i választások szerint a pártok a következő számarányokat mutatják (zárójelben az 1927 i nyári választások eredményei): agrárius (voltaképpen kisgazda) 60 (52), szociáldemokrata 59 (60), finn nemzeti koalíciós párti (a nagytőkések, a szellemi arisztokrácia és a papság pártja) 30 (34), svéd néppárti (a szociáldemokratákkal szoktak tartani) 21 (24), szocialista, munkás- és kisgazdapárti (kommunista) 23 (20) és finn haladópartí (liberális hivatalnokpárt) 7 (10).¹

A lapuamozgalom hívei most azt követelik, hogy a kormány az új választásokat rendeleti alapon a következőképpen hajtsa végre: ossza be az országot 150 választókerületre, amelynek mindegyike egy képviselőt válasszon az általános, titkos választójog szabályai szerint. A választók 24. életévüket betöltött adófizetők legyenek, amennyiben nem államellenes magatartásúak.

AMI MOST MÁR az úgynevezett lapuamozgalmat illeti, az Nyugat-Finnország Vaasa tartományának Lapua községétől vette nevét és eredetét. Miután azonban Finnország kétnyelvű ország, a külföldön jobban elterjedtek a svéd alakú finnországi helynevek, s így az egész mozgalom lappomozgalom néven vált világszerte ismertté, lévén Lapua neve svédül Lappo. Semmiesetre sem a lappok mozgalmáról van tehát szó, mint ahogy néhány magyar újság tévesen közölte. A Lapuétól még jóval északabbra kezdődő lapp földön mindössze 1600 lapp tengeti Finnországban életét, akitől alig telnék ki bárminő szociális megmozdulás.

Hogyan lehetséges azonban, hogy egy községből kiinduló mozgalom ily világhírnévre tegyen szert és nevét is ez után a község után nyerje? A feleletet erre jóformán csak az adhatja meg, aki ismerős a finnországi viszonyokkal.² Lapua községnek több mint 14.000 lakosa van 801 km² területen. A területre nézve ugyanis Nagy-Magyarországnál valamivel nagyobb Finnországot (388.483 km²) mindössze

¹ Lásd a finn alkotmányos berendezések tárgyalását részletesebben *Csekey István: A finn és észti jogrendszer*. Budapest, 1928, 7 és k. 1. — *Ugyanő: Finn- és Észtország jogfejlődése és mai joga*. (Finnek-Esztek. Szerk. gróf Teleki Pál. Budapest, 1928, 218 és k. 1.)

² Lásd ezekre vonatkozólag *Csekey István: Északi írások*. Budapest, 1928, 191 és k. 1.

három és félmillió ember lakja s ezeknek a vidéki része valósággal a magyar tanyákra emlékeztető, alig néhány házból álló falvakban él. Ezek a falvak tesznek aztán ki egy-egy nagy községet, amely a közigazgatás centruma s főjelképe a lehetőleg külön magaslati helyre épített, egyedül álló, rendszerint fatemplom, amely ma is mint egyetlen nagy egyházközségbe (Kirchspiel) gyűjti maga köré a hívőket. Nem is olyan régen még az evangélikus egyházközség volt a közigazgatási szervezet alapja is Finnországban, ma már azonban az állam és egyház teljes szétválása következtében nincs egymáshoz semmi közük sem. Mégis, ha Lapuéről van szó, mindenki erre a hatalmas területet alkotó és 14.000 embert meghaladó egyházközségre gondol.

Ma a lapuamozgalom alatt elsősorban hatalmas antibolsevista megmozdulást kell érteni, amely Lapuéból kiindulva folyó év júniusának elején vette kezdetét és néhány hét alatt egész Finnországot hatalmába ejtette és a kommunizmus letörésében példátlan politikai sikert ért el. E mozgalom keletkezésének és sikerének megértéséhez a következők ismeretére van szükség.

A háború után keletkezett új országok között Finnország az egyetlen, amely erős állami tradíciókra tekinthet vissza. Belső állami önállóságát saját közigazgatással, pénzügyekkel és önálló vámrendszerrel az orosz uralom alatt is megőrizte. A perszonális uniót aztán, lévén 1809 óta az orosz cár Finnország nagyhercege, Oroszország főleg a múlt század végétől kezdve egyre inkább a finn jogok elkobzására kezdte fölhasználni. Az alkotmányos érzésű finnek azonban sehogyan sem akarták az orosz törvényeket elismerni s jogaik védelmére az egész világ közvéleményéhez fordultak. Így született meg Európában már jóval a háború előtt és népszövetség nélkül a „finn kérdés“. Ebben az évszázadok során kifejlődött erős alkotmányos érzésben, törvénytiszteletben és az alkotmányért való kemény küzdelemben is föltötte hasonlít a rokon finn nép a magyarhoz.

Annál csodálatosabban hatott most, hogy a lapuamozgalom formális jog szerint az alkotmányba és törvénybe ütközött. Szuomiban azonban, ahogy az ezer, a valóságban azonban százezer tó országát nevezik, 1917 óta sok minden megváltozott, csak az oroszgyűlölet maradt változatlan. Érdekes például, hogy a déli testvér Észtországban a felnőttek csaknem mind beszélnek oroszul, összeházasodtak velük, és az észt a némettel szemben még mindig inkább az orosz választaná gazdájának. Ezzel szemben a finn meg nem tanult volna oroszul, lelke mélyén gyűlölte a muszkauralmat és éppen az orosz veszedelem ellensúlyozására, hogy küzdelmét a cárizmussal szemben sikeresebben fejthesse ki, alkotmányát és állami életét a lehető legliberálisabban építette ki. Ezért igyekeztek annak idején a finn hazafiak a felségsértés és hazaárulás büntetését, valamint a sajtódeliktumokét a lehető legenyhébben formulázni. Abban az időben ez volt Finnország államrendszerének az erőssége, ma ugyanez lett a gyöngéje.

Finnország elszakadása Oroszországtól 1917-ben úgyszólván jog szerint és simán ment végbe. A szabadságharc Finnországban nem az idegen orosz uralom ellen irányult, mint Észtországban vagy a többi balti tartományban, hanem elsősorban polgárháború volt a finn vörös-

sek és fehérek között, amelyet városról-városra, faluról-falura, sőt tanyáról-tanyára vívtak meg példátlan vérességgel és elkeseredéssel. Az akkori finn szocialisták élénk összeköttetésben állottak az orosz bolsevistákkal, úgyhogy a fehéreknek a német birodalmi csapatok segítségével az egész vörös világ ellen kellett fölvenni a küzdelmet.

Nem véletlen most már, hogy a legerősebb ellenállás a vörösekkel szemben és a legharcképesebb szervezet ugyanarról a vidékről került ki, ahol most a lapuamozgalom megindult. Akkor is a lapuavidék legnagyobb városában, Vaasaban, történt a kommunista helyőrség lefegyverzésével a nagy jeladás az általános fehér fölkelésre. Közép-Finnországnak e nyugati részében a Bottni-öböl táján, az úgynevezett österbotten-vidéken, amely Vaasa tartományt is Lapua községgel együtt magában foglalja, keménykötésű, jómódú, büszke finn parasztság fejlődött ki, melynek mint negyedik rendnek az ősi svéd alkotmány értelmében szintén beleszólása volt az államügyek intézésébe.

Éppen az a körülmény, hogy a bolsevizmus ellen folytatott élethalálharcot Finnországban nemcsak egy kívülről az önálló államiság ellen irányuló támadásnak tekintik, hanem alacsonyabb belső elemek küzdelmének az ellen, aminek minden finn előtt szentnek kellene lennie: vonja maga után, hogy a kommunizmus Szuomiban sokkal erősebb veszedelmet rejt magában, mint bárhol is. Ennek volt a következménye, hogy Finnország szervezte meg elsőnek 1917-ben a kommunizmus ellen az úgynevezett polgári védősereget (Suojeluskunta, Schutzkorps). Finnország ugyanis a kommunizmus ellen a miennkel össze nem hasonlítható polgárháborút folytatott, amelynek mindkét részre kiható veszedelmes következményei a nehezen felejtő finn jellem következtében még nem eliminálódtak. Jellemző például, hogy a polgárháborúban a három és félmillió lakosú Finnországban vagy hetvenezer foglyul ejtett finn vörös gárdistát internáltak.

Mindezek után érthető, hogy a lapuamozgalom nem valami városi intellektuális elgondolás, hanem a szó szoros értelmében magából a földből kinőtt spontán nemzeti mozgalom. Mint az orosz példa mutatja, a bolsevizmus főleg az agrárállamok veszedelme, mert a műveltség magasabb fokán álló ipari társadalomban nem kísérthet sokáig ez a primitív világnézet. Hisz kétségtelen, hogy az orosz kommunizmus annak köszönhette győzelmét, hogy meghagyta az ország 85%-át kitevő s ugyanolyan százalékban analfabéta parasztoknak kezén az önkényesen szétesztett földeket. A finn parasztságnak rendkívül eréllyel végrehajtott tiltakozása mintha időbelileg feleletadás volna a szomszédos orosz szovjetnek újabban inaugurált parasztellenes kurzusára, mely végső csapást akar mérni az egyéni tulajdonban lévő individualisztikus parasztgazdaságra.

Van azonban a lapuamozgalomnak antikommunista és agrárius jellege mellett még harmadik jellemvonása is: vallásérkölcsi jellege. A finn nép általában vallásos. Csekély kivétellel evangélikusok. Különösen istenfélők azonban Lapua vidékének jómódú gazdái, akik nemcsak azért borzadnak a kommunizmustól, mert ellensége az államnak, hanem azért is, mert üldözője az egyháznak és a vallásnak. Köz tudomású, hogy a szovjet éppen néhány hónappal ezelőtt izent foko-

zott erővel hadat az egyháznak és szította a vallásüldözést. Ez azután hamarosan átragadt a szomszédos finn kommunistákra is. Österbotten tartomány bérencei különösen a tanulóifjúságra kezdték befolyásukat kiterjeszteni; megcsúfolták a templombameneket, ami aztán súlyosan sértette a Lapua-vidék mély vallásosságé parasztjait. Így tehát ismét nem véletlen, hogy az „orosz Antikrisztus” ellen a küzdelem éppen Lapuéban robbant ki tetterős megmozdulásban. A lapuamozgalom vallásérkölcsi jellegét különben az is mutatja, hogy szellemi vezérei közt sok a pap, így elsősorban Kares evangélikus prépost. A helsinki nagy demonstráció istentisztelettel kezdődött s jórészt egyházi dalokat énekeltek.

Az éjféλι nap és az ezer tő országa népének józansága elejét vette, hogy a mozgalom véressé fajuljon, anélkül hogy a kisebb-nagyobb erőszakosságok meggátolhatók lettek volna. Így az egész nagy kirobbanást a fentebb ismertetett körülményeken kívül az okozta, hogy ez év márciusában egy elszánt csapat éjnek idején lerombolta a „Työn Aäni” (A Munka Szava) című kommunista újság nyomdáját Vaasaban. E törvényellenes cselekmény miatt kétszáz embert perbe fogtak és június 4-én lett volna a tárgyalás, azonban a lapuavidékről odasereglett, felháborodott polgárok oly fenyegetőleg viselkedtek, hogy a tárgyalást nem lehetett megtartani, a vaasai tartományfőnök (főispán) pedig lemondott. Ettől kezdve aztán a mozgalom súlypontja a fővárosba terelődött, úgyhogy Relander köztársasági elnök repülőgépen tért vissza nyári szabadságáról Helsinkibe s kénytelen volt a „forradalmárok” küldöttségét fogadni, a kormány pedig követelésükre a kommunista sajtótermékek betiltását elrendelni. Egyben elhatározták a parlamentnek július elsejére rendkívüli ülészakra való egybehívását s elébe törvényjavaslatok terjesztését a kivételes (hadi) állapotról, a köztársaság védelméről, a büntetőtörvénykönyv és a sajtójog reformjáról. Így akartak a kommunista üzelmeknek egyszersmindenkorra véget vetni.

Alig hagyta azonban jóvá a parlament a kormány intézkedéseit, a két oldalról is szorongatott, mérsékelt baloldali koalíciós Kallio-kormány kénytelen volt távozni helyéről. Utána Peer Svinhufvud szenátor, a lapuamozgalom lelkes híve, alakított jobboldali koalíciós kabinetet a svédek bevonásával, de a szociáldemokrata párt nélkül, holott a svédek tisztán politikából az utóbbiakkal szoktak tartani. A lapuamozgalom vezérei nem kívántak a kabinetben helyet maguknak. Svinhufvud (régι svéd patrícius név) igen népszerű ember Finnországban, mert Mannerheim tábornokkal együtt legnagyobb része volt 1918-ban a kommunizmus letörésében. Hosszabb ideig bíró volt. Finn hazafiúi érzelmei miatt pedig az oroszok Szibériába száműzték, ahol börtönben sínylődött. Egyébként pedig ő volt a Finn Köztársaság második kormányzója. Ő a finn politika „old man”-je.

Már a parlament összeállése előtt híre járt, hogy a lapuamozgalom hívei megrendezik a „marsot Helsinki ellen”. Erre azonban csak július 7-én került sor, amikor külön vonatokkal, hatszáz autóval és kilencszáz kocsival tizenkétezer finn paraszt ment a fővárosba és zárt sorokban példás rendben fölvonult Helsinki grandiózus méretű Sze-

nátus-terére, melyet nagyszerű középületek szegélyeznek, kiemelkedő oldalpillére pedig az égnek szökkenő, temérdek katedrális.

Maga a rendkívül impozáns gyűlés a következőképpen folyt le. Megjelent rajta az egész kormány és Mannerheim tábornok, valamint Relander köztársasági elnök is. Az egész lapuamozgalomra jellemző jelenet volt, amikor az elnök Vihtori Kosola parasztvezérhez lépett. Ez mereven állott parasztoszlopának élén, anélkül hogy elébe sietett volna az elnöknek, aki a tömeg üdviválgása közt ráta meg a vezér jobbját.

A gyűlést aztán istentisztelet nyitotta meg a szabadban. A tízezreket meghaladó tömeg Luther énekét „Erős várunk nekünk az Isten“ intonálta. Utána Malmivaara lelkész prédikált s befejezésül a tömeg vele mormolta a Miatyánkot. Ez az ima rendkívül mély benyomást tett a gyülekezetre.

A finn himnusz után Kosola lépett az emelvényre és többek közt a következőket mondotta:

— Régebben is előadtunk már különböző határozatokat és követeléseket. Ma is követelést terjesztünk elő, de ezúttal sokkal nyomatékosabban. Elszántan és feltétlenül követeljük, mindennemű alkudozási tehetőség nélkül, hogy a kommunizmust országunk mindennemű nyilvános tevékenységéből abba a földalatti sötétségbe kergessék vissza, ahol a bűntények laknak és amely kizárólag a bűnügyi rendőrség tevékenységi területe. Követeljük, hogy mindazok az intézmények, legyenek azok bármilyen nevűek, amelyek a kommunizmus fenntartása végett alakítottak vagy tevékenykednek jelenleg, azonnal és könyörtelenül bezárassanak. Követeljük, hogy a haza- és nemzetárulás bármily takaróval is leplezi magát, azonnal érdeme szerint megbűnhődjék. Követeljük, hogy senki a vallás és istenfélelem ellen ne merjen propagandát csinálni ebben az országban, és senki se merészelje a hitetlenség szellemét a gyermekek és az ifjúság körében terjeszteni. Követeljük, hogy a népképviselőt kebelében mindennemű kicsinyes pártvillongás és alkudozás azonnal megszűnjék és olyan törvények hozassanak, amelyek kezességet nyújtanak arra, hogy szilárd és hosszú életű kormány fog itt uralkodni. Követeljük, hogy a haza és az erkölcs eszméit ne tartsa többé senki zsisbárunak. Magunknak, a magunk osztályának nem kívánunk semmit, csupán azt, hogy a hazafias munkásember békében és nyugalomban megkereshesse mindennapi kenyerét magának és családjának, és a munkaterületekről azonnal és könyörtelenül mindenkit elűzzenek, aki ezt a szabadságot megsérti, vagy megszegényíti azokat a férfiakat, akik az országot fölszabadították. Mindezt föltétlenül és minden alkudozási tehetőség nélkül követeljük. Egyébként készek vagyunk visszamenni csöndes hajlékainkba, elhagyott munkánkat megkezdeni, de csakis akkor, ha látjuk, hogy ezeket a követeléseket komolyan megvalósítják és csakis arra az időre, amíg újra szükség nem lesz ránk.

Szünni nem akaró lelkesedés kísérte a parasztvezér szavait. Erre egész váratlanul Relander köztársasági elnök lépett a tribünre és rövid beszédet mondott finn és svéd nyelven, amelyben a lapuamozgalom mély hazafiságát emelte ki. Aztán megkezdődött a lapuák szétosztása, hogy a főváros lakosságának lelkes sorfala között ismét elvonuljanak és északi testvéreinket jellemző példás fegyellemmel visszatérjenek nyírfaerdős falvaikba és a komor fenyő tundrás északi tájaira.

Bámulatot keltett a katonás rend, a fegyelmezettség és a példátlan szervezettség. A felvonulásban jórészt csak idősebb férfiak vettek részt. 24 éven aluli nem is volt közöttük. Szálas, napbarnította parasztok, mint a susogó finn erdő szálfái, sötét ünneplő ruháikban, csizmákban és torniszterekkel, oldalukon a szíjtokban viselt jellegzetes

finn törrel a „puukko“-val, balkarjukon a kék-fekete lapuajelvény-nyel. Ez a jelvény egyébként egy medve hátán lovagló fehér alak útésre emelt hatalmas husággal a kezében. Két oldalán egy-egy L betű (Lapuan Liike = Lapua Mozgalom). Nevezik még Suomen Lukko (Finn Lakat) néven is, mert mindörökre ki akarja a kommunizmus eszméit zárni Finnországból.

A LAPUAMOZGALMAT sokan észak fasizmusának nevezik. Kétségtelenül sok benne a rokon vonás az olasz fassióéval, de a vezetők maguk hangsúlyozták, hogy csak a kommunizmus ellen folytatott küzdelemlről van szó, diktatúrára azonban nem gondolnak. Δ fasizmusban egy ember, a lapuamozgalomban ellenben a tömeg az impulzív erő. Kosola, a lapuamozgalom vezére, nem Mussolini, bár fiziognómiailag vonásaik feltűnően hasonlítanak. Kosola keménykötésű, eszes finn kispap, de híjával van a politikai iskolázottságnak. A mozgalom politikus feje dr. Donner finnugor nyelvtudós és Procopé külügyminiszter, aki a Nemzetek Szövetségének tanácsában Magyarország igaz barátjának bizonyult, ők a lapuamozgalom városi rétegének magas svéd kultúrájú elemei. Egyébként a lapuamozgalom sikerrel egyesítette a finnek és a svédek, jóllehet az utóbbiak előbb bizalmatlanul fogadták ezt a mozgalmat, attól tartva, hogy ellenük is fog irányulni. A 10%-ot kitevő svéd kisebbség ugyanis pártatlan jogállást foglal el Szuomiban, lévén a svéd nyelv a finnel együtt 50%-os jogú állammnyelv.

Bizonyos, hogy a lapuamozgalom nem hagyja magát a politikai aréna pártfalaitól visszariasztani. A nagy harc aligha fog az alkotmány keretein és a finn parlament falain belül eldőlni, bár Svinhufvud miniszterelnök kijelentette, hogy Finnországban a demokratikus kormányformának kell megmaradnia. A lapuamozgalom megmutatta, hogy miként nyúl az egész nép fegyverhez, ha a hivatásos politika a kellő pillanatot elmulasztja. „Mi vagyunk Finnország lelkiismerete“ — mondották büszkén az Österbotteni parasztok. Tehát mint Finnország lelkiismerete emelte föl öklét Lapua parasztsága.

Annyi bizonyos, hogy a „Marcia su Helsinki“ nem fogja hatását téveszteni. Vihar vonul át a finn nép lelkén. Mit fog hozni? Gyógyulást vagy anarchiát, az államélet megújódását vagy állandó zavart és nyugtalanságot — ez a kérdés. Mi, akik közelebről ismerjük a fehérháncsú nyír- és sudár fenyő országa népének józanságát, becsületes munkaszeretét és példátlan kitartását, meg vagyunk róla győződve, hogy ezt a rendkívül súlyos belpolitikai válságot is sikerrel fogja leküzdeni.

CSEKEY ISTVAN